

กระบวนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าบ้านจะแล ต.แม่ยาว อ.เมือง จ.เชียงราย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

กระบวนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าบ้านจะแล ต.แม่ยาว อ.เมือง จ.เชียงราย

THE DEVELOPMENT PROCESS OF ETHNIC MUSEUM OF BAN JALAE AT MAE YAO SUB –
DISTRICT , MUANG DISTRICT , CHIENGRAI PROVINCE

กุมารี ลาภอักษรณ์ 4737644 LCCS/M

ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อภิญญา บัวสรวง, M.A., โสฬส ศิริไสย์, Ph.D.,
รัตนา บุญมัธยะ, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าลาหู่ที่บ้านจะแล ซึ่งในที่นี้หมายถึงอาคาร “ชุมชนศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชนเผ่าบ้านจะแล” ต.แม่ยาว อ.เมือง จ.เชียงราย และเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ชนเผ่าออนไลน์ (www.hilltribe.org) ได้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพตามหลักมานุษยวิทยาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเป็นหลัก โดยนำแนวคิดเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แนวคิดเรื่องมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวคิดการสร้างพลังชุมชนมาใช้ในการวิเคราะห์และพิจารณาใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) สาเหตุของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าบ้านจะแล 2) บทบาทของบุคคลภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้อง 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน 4) ผลลัพธ์จากการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ 5) ความหมายและบทบาทของพิพิธภัณฑ์ในมุมมองของชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าบ้านจะแลในส่วนอาคาร “ชุมชนศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชนเผ่าบ้านจะแล” เกิดขึ้นเนื่องจากการเล็งเห็นความสำคัญทางวัฒนธรรมของชุมชน และมีส่วนตอนในการจัดตั้งด้วยลักษณะการควบคุม จัดการและดำเนินการ โดยองค์กรพัฒนาเอกชน ตั้งแต่การให้ความหมายของพิพิธภัณฑ์จนกระทั่งการบริหารจัดการ ชุมชนมีส่วนร่วมในลักษณะเข้าร่วมกิจกรรมตามที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้กำหนดไว้ แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนและเป็นผู้ตัดสินใจ จึงทำให้พิพิธภัณฑ์กลายเป็นเพียงสถานที่เก็บสิ่งของและยังไม่สามารถทำหน้าที่ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนได้

ส่วนกระบวนการจัดทำเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ชนเผ่าออนไลน์พบว่า เกิดขึ้นในลักษณะการเสริมพลังของทีมงานเยาวชนชนเผ่า ภายใต้แนวคิดขององค์กรพัฒนาเอกชนด้วยการสร้างกระบวนการให้ทีมงานเยาวชนชนเผ่าได้ฝึกฝนทักษะ เทคนิคในการสร้างสื่อสารคดีและเว็บไซต์ ทำให้สามารถเล่าเรื่องราวของตนเองได้ เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนชนเผ่าและสังคมโลกจนกลายเป็นชุมชนออนไลน์ อีกทั้งยังมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำร่วมวางแผนในการจัดทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนชนเผ่าและคนในชุมชน ได้เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมตนเอง

คำสำคัญ : พิพิธภัณฑ์ชนเผ่า / กลุ่มชนเผ่าลาหู่ / พิพิธภัณฑ์ชนเผ่า จังหวัดเชียงราย

THE DEVELOPMENT PROCESS OF ETHNIC MUSEUM OF BAN JALAE AT MAE YAO SUB –
DISTRICT, MUANG DISTRICT, CHIENGRAI PROVINCE

KUMAREE LAPARPORN 4737644 LCCS/M

M.A. (CULTURAL STUDIES)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: APINYA BUASUANG, M.A.,
SOLOT SIRISAI, Ph.D., RATANA BOONMATHYA, Ph.D.

ABSTRACT

The research objective is to study the process of the Lahu community museum organized at Jalae village, which is related to the building of “Ban Jalae Hilltribe Life and Culture Center” (Ban Jalae Hilltribe Museum), Mae Yao sub-district, Muang district, Chiang Rai province, Thailand and website: Virtual Hilltribe Museum (www.hilltribe.org). This research mainly used a qualitative approach in anthropology by in-depth interviews and corporative observations. The community museum concept, community cooperative, and community capacity building are utilized for analysis and consideration in 5 major topics: 1. Reasons to have Ban Jalae Hilltribe Life and Culture Center (Ban Jalae hilltribe museum); 2. Roles of related outsider to community; 3. Community cooperative; 4. Outcome of the organized museum and 5. Meaning and Role of the museum in the community view.

Results of the research found that the process to include the Ban Jalae Hilltribe museum in a part of the “Ban Jalae Hilltribe Life and Culture Center” was initiated because of an awareness of cultural importance from the community and desire to have the museum created, controlled and managed by a development organization in the area. The community can cooperate by participating in activities that the development organization has set, but still not be involved in planning and decision - making. This involvement would make the museum only a place to preserve relics and not a location of cultural conservation for the community.

Regarding the website Virtual Hilltribe Museum (www.hilltribe.org), it was found that it empowers the ethnic group youth team to practice their skills, documentary media - making technique and website design, which allows them to tell stories of their own ethic groups and make connections to other ethnic communities and outsiders, as an online community. This youth team can brainstorm, make and plan activities in the community together to stimulate other ethnic youth and the community to see the value and importance of their own culture.

KEY WORDS: ETHNIC MUSEUM / LAHU ETHNIC GROUP / ETHNIC MUSEUM,
CHIANG RAI PROVINCE

219 pages